

Sluttord

Ingen dyreart er i stand til å påverka naturen og miljøet slik som menneska. Ei av dei store oppgåvene for viltstellet er difor å demma opp for, og kanalisera den menneskelege aktiviteten, så den naturlege variasjonen av dyreartar blir sikra.

Dyrelivet med sitt store mangfald, er resultatet av ei utvikling som starta for millionar av år sidan. Døyr ein art ut, er den for alltid tapt, og mangfaldet i dyreverda er mindre. Vi har difor eit stort ansvar for at denne «arven» frå fortida går til etterslekta i minst like god stand som vi overtok den. Vi som lever i dag, har berre rett til å utnytta denne naturressursen innanfor dyrestammas eige toleransenivå.

For mange står viltstellet som eit arbeidsfelt for spesialistar og særleg interesserte. Dette er også tilfelle når det er snakk om spesialkunnskap. Skal ein likevel oppnå det målet som ein har sett seg i viltstellet, og som vedkjem oss alle, er det ikkje minst viktig at vi aksepterer viltstellet som ein del av det samfunnsgagnelege arbeidet. Vi er alle forbrukarar, anten direkte eller indirekte, av natur. Skal det i det heile vera mogeleg å nå målet, må vi alle ta vår del, og avpassa vår bruk av naturen, til dyra og naturen sitt eige beste.

KARTHON HALAND:

....fire av de minste ørretene har jeg reservert til kveldsmat. Snart freser de i panna på steingrua. Brakekvistene knitrer. Vannet småklukker mot stranden. Elven suller sin enstonige vise. Lydene er helt forskjellige, men her er ingen dissonanse, de glir sammen til en harmonisk melodi. Villmarkens egen tone.

To skiturer gjennom Trollheimen for vel 60 år siden.

TORLEIF NISSEN

En påske like før den første verdenskrig foretok den daværende medisinske student, senere overlege Henrik Støren, en skitur helt uten følge fra Hjerkinns gjennom Trollheimen og til sitt hjemsted i Meldalen.

Den gang ble veiene vanligvis ikke brøytet i fjellbygdene. Det var hester med sleder som laget noenlunde brukbare veier, også for skiløpere. I godvær og på godt føre var det derfor i og for seg ikke noen vanskelighet å ta seg frem på ski fra Hjerkinns til Oppdal langs landeveien.

Fra barnsben var den unge Henrik godt kjent i de nærmeste trakter til Trollheimshytta, men ruten mellom Trollheimshytta og Oppdal hadde han aldri gått. Han hadde imidlertid i samråd med bygdefolk satt seg godt inn i hvilken rute han burde følge, og som i det vesentligste faller sammen med den vintervarding turistforeningen har i dag.

Fra Oppdal startet han tidlig en morgen fra Rolfsjord gård i relativt godt vær, og hadde regnet med å komme frem til Trollheimshytta i god tid før middag. Av den grunn tok han ikke med seg annen proviant enn et par brødskiver og en flaske selters. I Gjevilvassdalen begynte det imidlertid å sne, og det ble en stri tørn for ham i dypsne og mindre godt føre. Over fjellet satte det inn med et veritabelt uvær, og først over midnatt kom han frem til Trollheimshytta, hvor han måtte vekke en høyst forbauset vertinne. Han hadde da nesten ikke spist hele dagen, men da vertinnen kjente ham fra før, fikk han nok den aller beste mottagelse og forpleining allerede om natten. Neste dag fortsatte han over Geithetta via den gamle Jøldalshytta til sitt hjem i Meldalen i noenlunde bra vær.

Et par år etter planla han på ny samme rute sammen med sine to yngre brødre. Undertegnede og en student til fikk tilbud om å være med, og ble innbudt til å tilbringe resten av påsken som gjester hos foreldrene på «Nordly» i Meldalen hvor faren var distriktslege. Vi ville selvsagt mere enn gjerne være med, og planen var at vi som oppholdt oss i Trondhjem, skulle møte Henrik i Oppdal.

Banen fra Støren til Oppdal var den gang ikke ferdig, men vi fikk sitte på med et grustog som gikk til Ulsberg. Vi kom dit sent på ettermiddagen, og gikk derfra på ski til Stuen gård hvor det den gang var skysskifte. Før vi startet neste morgen ville vi først preparere skiene med en ny vidundersmøring vi hadde fått tak i, som nu kalles klister, og som skulle være så fin, spesielt om våren. Men desverre, vi hadde ikke regnet med at det om natten var falt litt tørr nysne, så vi måtte til med å skrape og smøre med parafinvoxs, som var den eneste form for smøring vi ellers hadde.

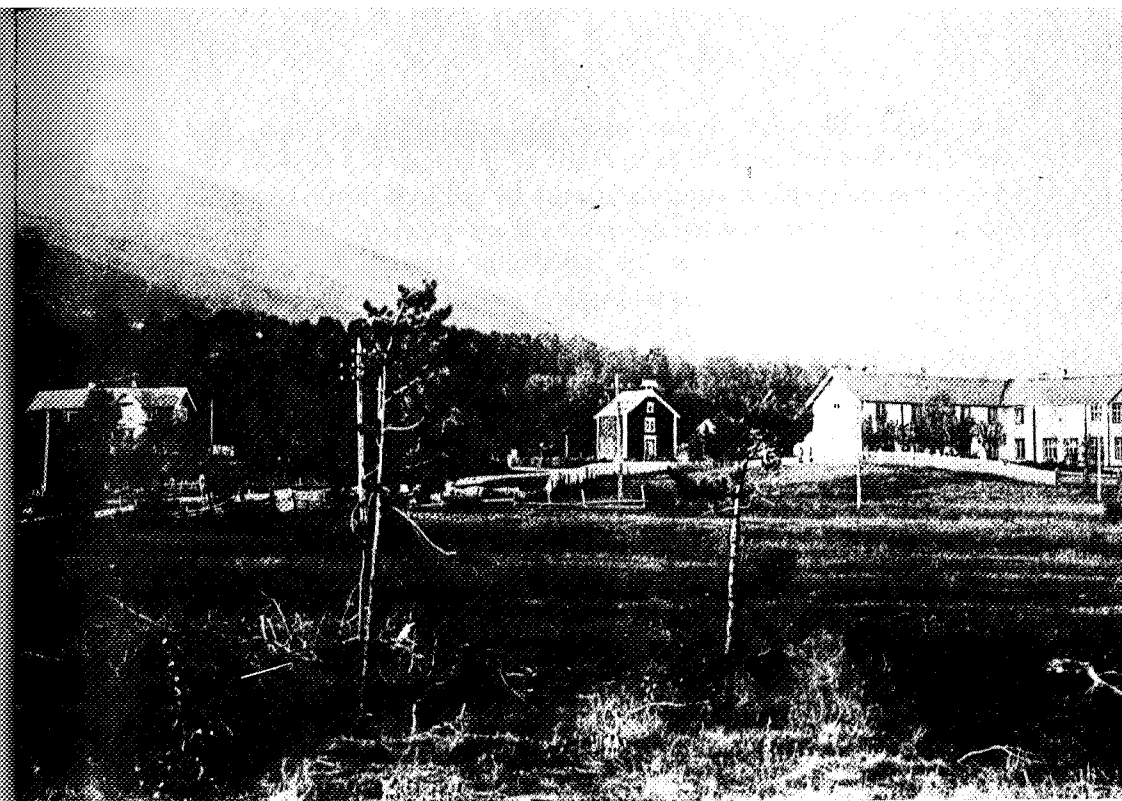
Jeg minnes i denne forbindelse en episode noen år senere da jeg i et selskap fortalte en eldre offiser om klistermøring, som hadde den egenskap at man kunne gå oppover bakke uten at skiene gled tilbake, mens man allikevel fikk god gli nedover. Han ble fornærmet og trodde jeg holdt ham for narr. Jeg fikk siden høre at han hadde beklaget seg til daværende kaptein Grøndahl over min oppførsel, men at Grøndahl, som var en ivrig skiløper, bare kunne bekrefte at jeg hadde rett.

Fra Stuen gikk vi videre til Aune skysskifte, hvor vi den dag skulle møte Henrik som skulle komme fra Hjerkin. Han ble imidlertid en dag forsinket, så vi måtte ta en hviledag i Oppdal. Først neste dag kunne vi derfor sammen med Henrik gå til Rolfsjord gård, hvorfra vi skulle gå videre gjennom Trollheimen.

Før starten var ikke været det beste, så vi ble frarådet å gå gjennom Trollheimen den dag. Som overmodige ungdommer startet vi imidlertid allikevel, og hadde til å begynne med noenlunde bra vær og føre, men løssneen var dyp så vi avvekslende måtte gå foran og brøyte løype. Skispor så vi ingen steder på hele turen, så vi hadde hele fjellheimen for oss selv.

Gjevillvasshytta var ennå ikke bygget og alle setre var stengt. I en utlø like nedenfor Rolfsjordseteren tok vi en litt for lang middagsrast. Da vi kom opp på Brona (den laveste del av Falkfangerhø), fikk vi nemlig snevær og blest som stadig tiltok. Vi holdt oss på innsiden av Falkfangerhø i dalen mot Blåhø, og kom etter en anstrengende tur opp på høyden like ved juvet ned til Minilla. Det er der vintervardingene nu kommer inn fra utsiden av Falkfangerhø. Været ble etterhvert verre og verre, og da Henrik visste at dette var et farlig punkt, og toppen dessuten delvis var blåst bar, fant vi det riktigst å bære skiene over høyden.

Før vi gikk videre innover måtte kart og kompass opp, da vi ikke lengere så noen fjell å orientere oss etter. Vi staket ut retningen så godt det lot seg gjøre i uværet og kontrollerte stadig at vi gikk i ben linje da det var vanskelig å se kompasset i uværet. Vi var heldige og kom ned i Slettådalen på akkurat det beste sted for et nedrenn. Der tok vi en



Aune skyssstasjon i Oppdal i gamle dager.

pause i ly bak en stor sten, da spesielt en av deltagerne var helt sengeferdig av tretthet. Han kom seg heldigvis fort, og vi fortsatte nedover den åpne dal i snevær, men heldigvis uten særlig motvind. Henrik var så godt orientert at han snart fant det riktige nedrenn, og vel nede skimtet vi lys fra Trollheimshytta. Det tok oss derfor ikke lang tid før vi kom inn i den oppvarmete hytte, og etter å ha byttet og stelt oss fikk vi en bedre aftens, tiltross for at vi først kom frem i åttetiden. Vi hadde da brukt minst 12 timer på turen, mens vi i godt vær kunne ha klart det på adskillig kortere tid.

Neste morgen tok vi det litt med ro. Været ble etterhvert bedre, og vi gikk over Geithetta til Jøldalshytta, hvor vi lå over til neste dag.

Det var frk. Anne Aa som den gang og ellers i en rekke år var vertinne på Jøldalshytta. Etter at foreningens hederstegn ble innstiftet i 1927, fikk hun, som en av de første, denne æresbevisning for sin innsats.

Fra Jøldalshytta fortsatte vi uten videre opphold til Størens koselige hjem i Meldalen, hvor vi tilbragte resten av påsken bedre og hyggeligere enn på noe høyfjellshotell. Det kunne bli sent på natt før vi kom i seng og

om dagen ble det derfor bare til kortere turer opp mot det nærliggende Grefstadfjell. Ikke minst av interesse ved besøket var det å få se Støren og frues store samlinger av gammel brukskunst som var utstilt i en meget koselig og gammeldags peisestue i et annektsbygg. Gjenstandene var kommet fra forskjellige steder i bygda og skal nu være grunnstammen til Meldal bydemuseum.

Siden den gang har jeg vært i Trollheimen utallige ganger og da spesielt i Gjevilvassdalen hvor min familie har hatt hytte siden 1919. Jeg har fått en klokkerkjærighet til Gjevilvassdalen, og er enig med en utlending som en gang sa da han en stille aften sto utenfor Gjevilvasshytta og så på nedgangen:

«Jeg har vært rundt i Norge, men dette er det vakreste jeg noen gang har sett.»

I dag vil jeg selvsagt ikke anbefale noen å ta lengere turer i fjellet hvis erfarne bygdefolk fraråder det, for:

Selv om solen skinner fra himmel blå,
og det i fjellet er fint å gå,
så husk at uvær lett kommer på
når himlen dekkes av skyer grå.
Og er det langt dit du helst vil nå,
ingen skam det er tilbake å gå.



Vikarierende vertinne på
Gjevilvasshytta sommeren '76.
Mary Palling fra Buvika.

Foto: Inge Godtland.

Uturer i Trollheimen

ERIK STABELL

De merkete rutene i Trollheimen er ikke kjedelige. Men det finnes mengder av turmuligheter utenom disse stiene. Trollheimen er kupert, men ikke brattere enn at det stort sett går an å gå utenom rutene. Det er noen av disse mulighetene vi gjerne vil gjøre flere kjent med.

De rutene vi beskriver er lenger enn de vanlige rutene mellom hyttene, men hvis du starter litt tidlig, så er det stort sett ikke nødvendig å komme for sent til middag. Det gjelder selv om du bruker tid til å nyte utsikten. De fleste av turene vi skal beskrive har flott utsikt over lange strekninger.

De nye 1:50.000-kartene er så nøyaktige at det er lett å lese seg fram til hvor det går an å gå og hvor det er for bratt. Kartet er helt nødvendig når en går utenom rutene i Trollheimen, dessuten er det morsomt å finne ut av kartet hvor det er finest å gå.

De rutene som beskrives kan delvis kombineres, det gjelder mange av turene som går i områdene rundt Blåhø.

Det er nødvendig å bruke kart når du leser beskrivelsene.

Gjevilvasshytta — Trollheimshytta over HEMRE GJEVILVASSKAM:

Du følger merkinga fra Gjevilvasshytta vel 4 km, krysser Gravbekken og går opp på hemre-kammen. Ryggen smalner av før toppen 1461 og en må passere to «hakk» i ryggen. Det første hakket er det lett å gå rett opp. I det andre er det best å gå til venstre og rundt selve ryggen. Resten av ruta er grei over høyde 1461, over de djupe jordlagene på nordskrånninga av kammen (botanisk interessant område) og over høyde 1497 før du går ned på stien ved Riaren. Ruta anbefales ikke for dem som ikke liker å klive i bratt fjell. Turen bør gås mot Trollheimshytta.

Gjevilvasshytta — Trollheimshytta over MIDTRE GJEVILVASSKAM:

Følg stien mot Kåsa langs Gjevilvatnet fram til Reinsbekksetra. Turen langs vatnet går i tørt og trivelig skogslende. Reinsbekksetra er verdt en sen frokost eller en tidlig rast. Herfra tar du sautråkket oppover på vestsida av Reinsbekken. Innerst ved vatnet tar du bratt sørvestover opp på kammen. Det går fram av kartet (bruk 1:50.000-kart) hvor det er best å gå. Følg ryggen videre mot toppen. Det er endel bratte partier, men alltid mulig å gå rundt disse stedene. Fra toppen tar du over snøen ned til skaret mellom hemre og midtre kammen og inn på merkaruta fra Kåsa. Ruta anbefales ikke for dem som ikke liker å klive i bratt fjell. Turen bør gås mot Trollheimshytta.